

มก. เตือนเกษตรกรให้ศึกษาข้อมูล “ไม้ตะกู” ก่อนลงทุนปลูก

“ตะกู” ไม้เศรษฐกิจที่ถูกนำมาโฆษณาชวนเชื่อ และมีเกษตรกรลงทุนปลูกเพื่อการค้าไปแล้วกว่า 3 หมื่นไร่ โดยไม่ได้ศึกษาถึงคุณสมบัติทางกายภาพ เคมี กลศาสตร์ และกายวิภาค ทำให้เป็นการลงทุนปลูกที่ไม่คุ้มทุนทางการค้า ควรส่งเสริมให้ปลูกเพื่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าทำเป็นไม้เศรษฐกิจ

เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2552 รศ. วุฒิชัย กปิลกาญจน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นประธานเปิดงานแถลงข่าวเรื่อง “ไม้ตะกู...ศักยภาพไม้เศรษฐกิจของไทย” ที่ห้องประชุมกำพล อดุลวิทย์ อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ซึ่งมีประเด็นสำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับไม้ตะกู ทั้งในด้านการวิจัย เพาะปลูก การเจริญเติบโต ผลผลิต แมลงศัตรูพืช คุณสมบัติ การใช้ประโยชน์ ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ และการลงทุน โดยมีผู้ร่วมแถลงข่าวประกอบด้วย ดร. ดำรง ศรีพระราม คณบดีคณะวนศาสตร์ ผศ.ดร. นิคม แหลมสัก รองคณบดีฝ่ายวิจัย คณะวนศาสตร์ ดร. กอบศักดิ์ วันธงไชย อาจารย์ประจำภาควิชาวนวัฒนวิทยา คณะวนศาสตร์ ดร. ไตรรัตน์ เนียมสุวรรณ อาจารย์ประจำภาควิชาวนผลิตภัณฑ์ คณะวนศาสตร์ และ ดร. พสุธา สุนทรห้าว อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์

ซึ่งข้อมูลทางวิชาการและจากงานวิจัย พบว่า ตะกู มีชื่อทางวิทยาศาสตร์คือ *Anthocephalus chinensis* อยู่ในวงศ์ RUBIACEAE เป็นพันธุ์ไม้เบิกนำ (pioneer species) พบขึ้นอยู่ทั่วไปในป่าทั่วประเทศที่ความสูงไม่เกิน 1,000 msl. โดยเฉพาะในป่าบริเวณพื้นที่เปิดโล่ง ตะกูมีลักษณะเรือนยอดแผ่กว้าง ต้องการแสงสว่างมากในการเจริญเติบโต ไม้ทนแล้งและไม่ทนหนาว จะมีการเจริญเติบโตเร็วมากในช่วง 2 - 4 ปีแรก และควรปลูกในระยะห่างที่กว้างมากพอที่ให้แผ่เรือนยอดได้เต็มที่ ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ปริมาณมวลชีวภาพของลำต้นและปริมาณของไม้ตะกู							
สถานที่	อายุ (ปี)	ระยะปลูก (ม. X ม.)	จำนวน ต้น / ไร่	มวลชีวภาพของลำต้น (ตัน / ไร่)	เฉลี่ย / ต้น (กก.)	ปริมาตรไม้ (ลบ.ม./ไร่)	
						เฉลี่ย / ไร่	เฉลี่ย / ต้น
สระบุรี	1.8	3x4	128	4.4	34	8.81	0.06
สุโขทัย	5	1.5x2.7	327	9.8	30	19.72	0.06
สุโขทัย	5	2.5x2.75	201	8.3	41	16.75	0.08
สุโขทัย 7		7x6	32	14.4	444	30.58	0.94
ตราด	8-10	-	212	6.9	33	14.05	0.07
สระแก้ว	18	-	42	27.6	654	58.71	1.39

ตารางที่ 1

ในช่วงการปลูกตะกู 2 ปีแรก จะพบว่ามีการเจริญเติบโตเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ แต่เมื่อตะกูมีอายุมากขึ้นจะพบว่าการเจริญเติบโตเริ่มลดลงเนื่องจากเรือนยอดเบียดเสียดกันมากซึ่งทำให้มีผลผลิตต่ำกว่ายูคาลิปตัสสายพันธุ์ดี ดังนั้นการปลูกด้วยระยะปลูกที่กว้างในรูปแบบวนเกษตร การปลูกบริเวณหัวไร่ปลายนา หรือการปลูกผสมกับไม้ชนิดอื่น โดยมีระยะปลูกที่กว้างมากจะทำให้ต้นตะกูมีการเจริญเติบโตและผลผลิตดีขึ้น

ส่วนการปลูกด้วยความหนาแน่นสูงซึ่งสิ้นเปลืองทั้งค่าใช้จ่ายของกล้าไม้และการดูแลจัดการ ยังส่งผลกระทบต่ออัตราการเจริญเติบโตที่ลดลงโดยรวมของพื้นที่ด้วย

จากการสำรวจพบแมลงศัตรูพืชตระกูลอย่างน้อย 12 ชนิด จำแนกเป็นแมลงทำลายใบ 8 ชนิด แมลงทำลายลำต้น 4 ชนิด (ทำลายยอด 1 ชนิด) แมลงที่มีความสำคัญคือหนอนผีเสื้อชนิด *Parotis hiliralis* ซึ่งทำลายใบและเจาะยอดอ่อนทำให้ยอดหัก ลำต้นสูญเสียรูปทรง และหากระบาดรุนแรงอาจทำให้ต้นไม้ตาย แมลงชนิดนี้มีการระบาดรุนแรงมากในสวนป่าอายุน้อยกว่า 1 ปี โดยพบมากที่สุดที่ จ.พิจิตร และ จ.ตราด

ลักษณะเนื้อไม้ตะกุดมีความละเอียดปานกลาง ผิวค่อนข้างเรียบและสม่ำเสมอ การเรียงตัวของเส้นเป็นลักษณะเส้นตรง เนื้อไม้ขาวนวลทั้งกระพี้และแก่น ส่วนใหญ่จะมีรอยของเชื้อราเป็นริ้ว ๆ ที่ผิว เนื้อไม้ไม่มีความมันวาว เป็นไม้เนื้ออ่อนและมีความทนทานตามธรรมชาติต่ำ และตะกุดยังมีข้อจำกัดในการใช้งานด้านโครงสร้างรับแรง เช่น ใช้ทำคาน เสา เตาพาน หรือ พื้นไม้ แต่อาจมีประโยชน์กับการใช้งานในลักษณะการกันกระแทกต่าง ๆ เช่น รางไม้ กล่อง ไม้รองยก ไม้รองเลื่อน เป็นต้น อย่างไรก็ตามการใช้งานลักษณะนี้จำเป็นต้องผ่านการบำบัดให้ทนทานต่อการเข้าทำลายของแมลง มอด ปลวก และเชื้อรา ก่อนนำไปใช้งานเนื่องจากไม้ตะกุดมีปริมาณเซลลูโลสค่อนข้างมากและสารแทนนิน ทำให้เป็นแหล่งอาหารชั้นดีของพวกเชื้อรา มอด และปลวก

สำหรับการโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับตะกุดโดยภาคเอกชนเริ่มขึ้นประมาณปี 2550 ซึ่งจะพบได้จากป้ายโฆษณาขายกล้าไม้ริมถนน เว็บไซต์ วิทยุกระจายเสียง รวมไปถึงการแสดงบ้านตัวอย่างที่สร้างจากไม้ตะกุด ซึ่งผลจากการโฆษณาเหล่านี้ทำให้มีเกษตรกรสนใจและลงทุนปลูกไม้ตะกุดเชิงการค้าถึงจำนวน 12,318 คน ดำเนินการปลูกไปแล้วเป็นพื้นที่ 32,473 ไร่ โดยมีแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ตะกุดส่วนใหญ่อยู่ที่ภาคเหนือ และขายต่อให้กลุ่มเกษตรกรเรือนเพาะชำ ร้านขายกล้าไม้ (พ่อค้าคนกลาง) และ ขายให้เกษตรกรผู้เพาะปลูก ตามลำดับ โดยมีมูลค่าเงินหมุนเวียนภายในระบบการผลิตไม้ตะกุด ในปี 2549 - 2551 ประมาณ 533,500,224 บาท (ห้าร้อยสามสิบล้านห้าหมื่นสองร้อยยี่สิบสี่บาทถ้วน) ในส่วนของผลตอบแทนด้านการเงินจากการปลูกสร้างสวนป่าไม้ตะกุด โดยการคำนวณมูลค่าปัจจุบันสุทธิและอัตราผลตอบแทนได้ต่อต้นทุน ที่ระดับอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 และกำหนดรอบตัดฟันเท่ากับ 5 ปี พบว่าประสบปัญหาการขาดทุนในสถานการณ์ปัจจุบัน เมื่อวิเคราะห์ราคาไม้ท่อนตะกุด ณ จุดคุ้มทุน พบว่ามีค่าเท่ากับ 1,734 บาทต่อต้น เมื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนด้านการเงินของการลงทุนปลูกสร้างสวนป่าไม้ตะกุดกับพืชเศรษฐกิจ 5 ชนิด ได้แก่ ไม้ยูคาลิปตัส ไม้ยางพารา มันสำปะหลัง อ้อย และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พบว่า ไม้ตะกุดให้ผลตอบแทนต่ำที่สุด ในขณะที่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้ผลตอบแทนสูง และสุดท้ายคือการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของการปลูกสร้างสวนป่าไม้ตะกุด พบว่า ที่ระดับราคากกล้าไม้เท่ากับ 1 บาทต่อต้น ซึ่งถือว่าเป็นราคาต่ำสุดที่น่าจะเป็นไปได้ ราคารับซื้อไม้ท่อนตะกุดสามารถขายได้จริงในราคาเพียง 500 บาทต่อต้น ดังนั้นจึงถือว่ายังไม่เหมาะสมสำหรับการลงทุนเพื่อหวังผลตอบแทนในรูปแบบเงินสด

อย่างไรก็ตาม การปลูกต้นไม้ทุกชนิดลงบนแผ่นดินนั้นเป็นเรื่องดี เพราะจะได้ประโยชน์ทั้งทางตรงในรูปแบบของเนื้อไม้ และทางอ้อมในรูปแบบสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ดินและน้ำ แต่หากการโฆษณาเชิญชวนให้มีการปลูกต้นไม้โดยปราศจากข้อมูลที่ครบวงจร รอบด้าน และอยู่บนฐานวิชาการที่เชื่อถือได้ ก็จะทำให้เกษตรกรผู้ปลูกที่ได้ลงทุนไปแล้วต้องประสบกับการขาดทุนและเสียโอกาสไป